

Share Fest 25/11/2023

Gesprek over de mogelijkheden van ruimte delen

Aanwezigen

*Femke en Margo (Boskruit Deurne, overkoepeld door Klimplant),
Eefke Saris (De Beek),
Tomas Uten (Vast-Goed),
Alena (Muntuit),
Sabine (team Commons-Straatvrijwilligers),
Quireyn (Deelkast en -tuin, Deurne Zuid),
Riet (projectmedewerker zorgzame buurt, leven blazen in parochie Deurne Zuid),*

*Peter (Zachte omwenteling, festival van verbinding),
Charlotte (team Commons),
Tina*

Moderator

Caroline (De Transformisten)

Verslag

Jeroen (team Commons)

Caroline: Er zijn allerlei bronnen die we kunnen delen. Naast kennis en spullen, kunnen we ook ruimte delen. We hebben hier verschillende projecten die ervaring hebben met ruimte delen: Tomas Uten is hier om te praten over het project Vast-Goed van Beweging.net Antwerpen, Femke & Margo zijn er van Voedselbos Boskruit omkaderd door Klimplant en Eefke Saris van voedselbewegingscollectief De Beek. Vanwaar kwam het idee, de goesting voor jullie projecten?

Vanwaar en wat is Voedselbos Boskruit?

Femke en Margo: Aanloop van het plan van het voedselbos gaf wel zin en paste in het moment en binnen het waarden en normenpakket. Delen ruimte was zeker niet de eerste insteek voor het voedselbos. Park is openbaar en publiek toegankelijk.

Riet: Verbouwen jullie enkel voedsel en fruit?

Femke en Margo: We verbouwen meer dan dat. Eigenlijk verbouwen we alle groen waar iets mee gedaan kan worden.

Vanwaar en wat is Vast-Goed?

Tomas: Vast-Goed zijn waardevolle panden en plekken voor de buurt, waarbinnen we mensen in die plek gaan samenbrengen en zo een buurtvervlochtende functie uitoefenen.

Vroeger keek Beweging.net keek naar burgers als ontvangers van projecten en kennis. Ondertussen is de tijd verandert: burgers gingen zelf aan de slag en kwamen niet meer tot de georganiseerde aanbod. Hier botsen zij vooral tegen ruimteproblematiek. Vandaar dat we twee jaar geleden als ondersteuner met deze enthousiastelingen aan de slag gingen en een verhaal begonnen schrijven, waarin we inzoomen naar hoe samen ruimte te gebruiken en ook beheren.

De ervaring en deskundigheid die er intern bij Beweging.net werd opgebouwd was zeer handig. Deze resources werden hiervoor dan ook vlijtig ingeschakeld.

Vanwaar voedselbewegingscollectief De Beek?

Eefke: De Beek is een gedeelde keuken met eetzaal. 13 jaar geleden zijn we van start gegaan met burens en vrienden vanuit een filosofie om anders met eten en voeding om te gaan. We gaan aan de

slag met voedseloverschotten, we koken samen en eten samen. Er was ook toevallig een atelierruimte beschikbaar in de buurt die we hiervoor konden inschakelen. We organiseerden drie keer per maand een maaltijd waarbij de aanwezigen een vrije bijdrage betaalde voor de maaltijd. Deze bijdrage was om de huur te dekken. Het project ging voor mij vooral over hoe met voedsel werd omgegaan. Koken en eten doe je samen. Dit doen we nu nog steeds. Op zaterdagavond samen koken en samen eten. We hebben daarnaast ook een paar keer per jaar een kledingruil.

Gezien we ons in de jodenbuurt bevinden is het qua connectie maken met de burens een speciaal gegeven. Er zijn al verschillende pogingen ondernomen om hen te betrekken, maar het blijft moeilijk.

De locatie bevindt zich aan een parking die we in de zomer gebruiken om buiten te eten en gezellige bijeenkomsten (feest) te organiseren. Alle materiaal van de keuken is verzameld materiaal. Hier draagt de joodse gemeenschap ook een steentje aan bij. Inmaken van groenten en fruit doen we ook trouwens.

Naast de kook- en eetlocatie hebben jullie ook een plukbos

Eefke: We hebben veel contacten met lokale boerderijen. Eerst zelf contact gezocht, maar nu vinden ze ons uit zichzelf. Zo kwam een plek met veel appelbomen onze richting uit. Een plantencentrum belde ons om de appels te komen halen omdat deze anders verloren gaan. Vervolgens mochten we de locatie gebruiken en zijn we dat terrein gaan opknappen. Na enkele jaren hebben we dat gekocht en stellen het nu ter beschikking aan De Beek. Is nu een voedselbos in opbouw (maar ook wat afbraak) met appels, bessen en bloemen. Kleine bomen worden ook gegeven aan andere plukinitiatieven. Mocht Boskruit interesse hebben, mogen ze zelf enkele bomen komen uitscheppen.

Wat is voor jullie het waarom van gedeelde ruimte?

Femke: Het is zeer praktisch. Ik heb zelf een kleine tuin en wou een grote tuin, maar dat is alleen moeilijk onderhouden. In het voedselbos heb ik wat ik wou en onderhouden we het samen.

Zijn verenigingen op zoek naar gedeelde plek of ook eerder praktische?

Tomas: de ruimtevraag start vaak vanuit het praktische. Als projectcoördinator moet je dan het verhaal van gedeeld gebruik ingang geven. Na een introductie en ermee aan de slag gaan, zien ze vaak snel de meerwaarde. Vooral in Deurne is dit zeer zichtbaar. Is het pand met de langste staat van dienst binnen het project.

Eefke: In De Beek moet je je eigen bord afwassen en vullen, maar ook bedenken wat je willen geven. Dit concept ligt wat moeilijk voor sommige mensen, vooral omdat het onbekend is. Het zorgde initieel voor een drempel. Het introduceren van een gastheer en/of gastvrouw die het concept toelicht, het verkeer regelt is daarom wel van belang. Het gaat niet vanzelf bij iedereen.

Caroline: Mooi dat er wel een trouw publiek en trekkers zijn. En het project ook delen met anderen. Is een voorwaarde lijkt me.

Eefke: wij zijn een kabbelend beekje: niet groot of wereldschokkend of vernieuwend, ... maar we zijn al wel 13 jaar ermee bezig. Niet iedereen is echt even betrokken van de kerngroep, maar met de tijd zijn er ook meer vrijwilligers bijgekomen. Door het lange bestaan van het project is er iets moois gegroeid, vanuit eigenlijk een beperkte ambitie.

Hoe verloopt het in het voedselbos met mensen die participeren? Komt er veel nieuw bloed en hoe gaat dat dan om deze te integreren in de werking?

Femke: Het loopt vaak toch wel moeizaam. Het is ook opnieuw een grote drempel om af te komen en effectief iets doen. Op zondag is het werkmoment, maar dan zie je vaak dezelfde kleine actieve groep. Je komt aan en wat moet je doen? Dat is lastig voor veen. Naar volgend jaar streven we naar een maandelijks instapmoment met "handleiding".

De locatie is ook wat geïsoleerd. Er zijn ook geen rechtstreekse burens die je kan betrekken. Er is een goede kerngroep die zeer actief is, bestaande uit 10 tot 15 personen. Van die groep zijn er 5 personen die elke zondag werken op het veld.

Is er al oogst geweest die deelbaar is?

Margo: De interesse in de oogst is beperkt. Vooral het samen doen, samen werken, samen leren is voor mij van belang in het project. Opleveren zal het ook maar pas op langere termijn. Reden waarom je nu al mee doet is omdat je later termijn de resultaten kan zien en weten dat je daar mee aan gewerkt hebt.

Femke: Er zijn al wel wat oogstbare kruiden enzo waarmee je iets kan doen. Naar volgend jaar toe gaan we een workshop hierrond doen. Maar eigenlijk is er nog nooit iemand gekomen met de vraag wat kan ik meekrijgen. Als je zoals vorige zondag een kindje een boom ziet planten en hoe fier het dan is, dan wordt je gelukkig.

Wat is volgens jullie het potentieel dat mensen zien bij gedeeld gebruik?

Tomas: Bij ons extra dimensie zit daar een extra dimensie op. Organisaties hebben vaak cliënteel die geen besef van gedeeld gebruik heeft omdat ze daarmee niet geconfronteerd worden. We proberen wel in te bouwen dat er samen koffie gedronken kan worden en gebabbeld, maar dan in een andere setting dan in een café. Er zit ook een divers en dynamisch gebeuren achter, anders dan hoe we het gewend zijn. We voorzien een co-workplek van organisaties uit de buurt, waar je zomaar kan binnen komen wandelen.

De Beek is ook een verdeelpunt voor voedselpakketten en een afhaalpunt voor de lokale gazet. Enkelingen van dat cliënteel merken wat er nog leeft in de beek, merendeel niet.

Plekken waar je welkom bent en zonder reden kan binnenlopen. Opzoeken van plekken waar je gemeenschap kan vormen binnen of buitenruimte. Zijn we die verloren, hebben we er nieuwe nodig?

Tomas: Hiervoor zijn we altijd afhankelijk geweest van kerkelijke infrastructuur. Maar deze valt nu ook deels weg. Er heerst van onderuit een gevoel dat er ruimte nodig is. Er is nood aan een open plek die je niet wil vastpinnen op enkelvoudig gebruik. Langs de andere kant zijn er verenigingen die dat net wel zoeken. Onze actieve locaties binnen het project om aan deze verzuchtingen tegemoet te komen zijn pastoorswoning Koxplein (Borgerhout) en Bazaar2100 (Deurne).

Na het horen van deze verhalen, zijn er aanvulling van de geïnteresseerden? Voorbeelden?

Charlotte: Er zijn heel veel plekken mogelijk in Antwerpen mogelijk om open te stellen. Er zijn er die dat openstellen als eerste doel hebben, maar er zijn er ook waar dit vanop tweede plan wordt bekeken, naast de eigen werking. Ondersteuning kunnen van volgende aard zijn: financieel, kennisdeling, hoe organiseert je dat, bron van inkomsten, ... en kunnen vanuit verscijkende hoeken geïnitieerd worden: cultuur, ontmoeting, ...

Caroline: Er komt vaak spanning op als een club vrijwilligers het moet organiseren. Een deel wil een ontmoetingsplek creëren, een ander deel willen de ruimte ook wel gebruiken. Aan noden en goesting vaak geen gebrek, die zijn overal. Maar er zijn heel wat verschillende deelaspecten van ontsluiten: sleutelverhaal, uitleg gebruik, streepjes voor drankjes, ... en dan wordt het te veel.

Eefke: De rest van de week staat de ruimte leeg. Dus willen daarmee aan de slag (scholen workshops geven, ...). Groepen kennen de locatie en de gebruiken niet. Het blijft vaak als een boeltje achter.

We hebben nu een elektrisch slot voor ontsluiting. Maar als we dit meer willen doen, dan moet je een coördinator hebben. We zijn dan ook geld gaan zoeken om iemand deeltijds in dienst te nemen: deel van de job is dan ook in het eigen loon voorzien door gebruik op te krikken. We hebben deze gevonden en het gaat goed: bekwaam persoon, een geslaagde Growfunding, ondersteuning via een afsprakennota met de stad. We zijn nu de groei aan het doormaken die we had gehoopt.

Maximaliseren van die ruimte is professionaliseren, maar komt je basisfilosofie dan niet in het gedrang?

Eefke: Daar hadden er wel schrik voor. Wat als we één iemand gaan betalen, want wij doen het allemaal al jaren vrijwillig. Wij vergaderingen in de keuken, hebben een nieuwsbrief en hebben dan ook een open communicatie hierrond gevoerd. Dat was zeer belangrijk en zorgde voor gedragenheid. De taken van de professional zijn zeer goed afgebakend en behelzen vooral de taken te veel rond ontsluiting.

Door de extra verhuur, kan je ook extra inkomsten aanboren die die persoon vergoeden. Is dat binnen filosofie of kunnen bedrijfsdrinks bedrijfsdrinks plots ook?

Eefke: Nee, we blijven binnen de filosofie en hanteren ook een gedifferentieerd prijsbeleid. De professional werkt 19 uur per week (2,5 uur per dag)

Echoot dit gegeven ook al bij het voedselbos?

Femke: Momenteel draaien wij op vrijwilligers, met 1 persoon vanuit Klimplant (Carlijn) die enkele uren coördineert. Maar we zijn dus wel op zoek naar iemand die professioneel kan coördineren. Wordt heel hard naar uitgekeken. Het project is ondersteund door de stad en deze wil dat mensen daar ontmoeten en leren, maar om dat te doen heb je bepaalde structurele werkkraft nodig.

Twee of drie man tekenen alles uit voor het onderhoud en werken op het veld met passie en vooral vrijwillig. Maar de andere verwachtingen (mailbox, bekendmaking, ...) vergt een ander soort effort.

Caroline: Ik ben lid en coöperant van csa-veld, het eerste in het Gentse. Er is veel vraag van mensen die het project willen bezoeken, maar de boer heeft niet steeds de ruimte om mensen te begeleiden.

Deze interesse is leuk en goed, maar brengt wel wat werk met zich mee.

Werken jullie met vrijwilligersvergoeding?

Femke: De stad zorgt voor terrein, plantgoed, water, beetje communicatie ...

Wat komt er bij vrijwilligerswerk allemaal kijken/verwacht en waar is de grens?

Tina: Probleem is dat deze vaak de opdracht dubbel is vanuit een overheid: ontharden door de mensen stimuleren, maar zelf wel kappen en verharderen. Vroeger werd er veel meer betaald. Soms krijg je nu het gevoel dat we bijna goedkope slaven zijn.

Verhaal rond delen gaat ook een stuk over herverdelen.

Riet: De samentuin van Silsburg hebben ze opgedoekt. Buurtbewoners onderhouden dat daar. Was een tijdelijke terbeschikkingstelling met clubhuis voor kleine ontmoeting en samentuinder. Maar de eigenaar was een projectontwikkelaar en die had andere plannen. Probleem is de tijdelijkheid en als de projectontwikkelaar de meerwaarde niet ziet, eindigt het verhaal.

Eefke: kwaliteit van mijn leven is effectief vergroot door met De Beek bezig te zijn. Dat mag je niet vergeten. Zeer waardevol.

(Leestip: Common wallet ... geld als common beheren > op www.detransformisten.be)

De cocktail van professionelen en vrijwilligers gebruikers: wat doet een gedeeld gebruik floreren en werken?

Tomas: laat vrijwilligers vrijwillig zijn en probeer deze te ontzorgen. Dat doen wij door de procesbegeleiding binnen project bij ons te nemen. Alle vruchten en frustraties worden op vergaderingen gelegd en overlegd. Niets is gratis, iedereen betaald maar dit in de breedste zin van het woord, gedifferentieerd en naar eigen vermogen. Gratis is immers nefast voor eigenaarschap.

Ik ben een spilfiguur en vaak ook zondebok. Afbakening van mijn job is belangrijk: ik spring niet in bij verenigingseigen problemen. In een ideale wereld trekken we ons volledig terug en wordt de locatie en zijn gebruikers zelfredzaam. Maar je voelt ook goed dat deze coördinatierol eigenlijk niet weg te denken is. Je moet steeds blijven herhalen en op te frissen wat de spelregels zijn, want we zijn met vrijwilligers bezig. (verloop, vertrouwen naar elkaar, gevoeligheden, rugzakken, ...)

Er zijn veel panden die vrij staan en veel verenigingen die aangeven het zelf niet te kunnen. Dan kunnen wij fungeren als "fixer". Het helpt vaak om één of meerdere grote spelers in huis te hebben die structureel gebruik maken van de locatie. Dit zorgt voor een stevige basis die je dan kan aanvullen met kleinere partners en gebruikers.

Heeft het project een langere levensduur of wordt dit uitgebouwd?

Tomas: momenteel zit het project nog in een experimentele fase, maar we zitten op een goede pad. Maar is het exclusief onze rol en wat is de rol van de stad in dit verhaal? We willen dit model zeker niet claimen.

Opschalen kan en is misschien op termijn wenselijk, maar heeft het gevaar in zich dat het waardenkader snel verlaten zou worden en daar moet zeker over gewaakt worden.